

Ikke-historikeres interesse for fortid og historiebevidsthed

Anne Brædder
Ph.d.-studerende, Institut for Kultur og Samfund – Historie
Aarhus Universitet og Aarhus Stadsarkiv

The Presence of the Past

- Historiebrug i et 'bottom up'-perspektiv
- *“impress us with the presence of the past – its ubiquity and its connection to current-day concern”*
- *“[They] often made national stories personal, personal stories national, and formal settings for studying the past intimate”*

Historiebevidsthed

Bernard Eric Jensens historiesyn: Fortid-nutid-fremtid

”Historiebevidsthed tager afsæt i det forhold, at fortiden er til stede i nutiden som erindring og fortidsfortolkning, og at fremtiden er til stede som et sæt forventninger. Begrebet retter altså opmærksomheden mod det menneskelige eksistensvilkår, at i en levet nutid indgår der altid såvel en erindret fortid som en forventet fremtid. Det refererer følgelig til hele det samspil, der findes mellem menneskers fortidsfortolkning, nutidsforståelse og fremtidsforventning.” (1996:5f)

Funktioner:

- 1) Identitetsskabende (personlig og kollektiv)
- 2) Forstå andre/det anderledes
- 3) Sociokulturelle læreprocesser
- 4) Princip- og værdiafklarende
- 5) Som lærd og intellektuel beskæftigelse
- 6) Som adspredende og underholdende beskæftigelse

Empiriske eksempler på historiebevidsthed

- *”Når man kender sin fortid, så har man også en chance for at... forstå den og forstå nutiden og forstå, hvad det er, der sker. [...] Om deres bedsteforældre har været i krig eller har været gidsler inden for inden for verdenskrigen. Jamen det har påvirket alle, og det kan man ikke undgå, og vi er altså kun 70 år tilbage.” → ”Altså jeg har gået meget op i min families historie for at forstå, hvorfor min far er som min far er, og hvordan min mor er som min mor er. Og det ligger jo blandt andet i 2. verdenskrig, hvad de har oplevet der. Min far er uægte barn fra 44, og det har jo helt klart sat sine indtryk. [...] Så derfor, så gør det også meget for at forstå, hvorfor jeg har nogle reaktionsmønstre at forstå, hvordan min farmor har oplevet det, og hvordan han har oplevet det...” (Mette 5/7-14)*
- *”... have mig selv med, min fortid med. Det er noget med, at man står på planet bedre, synes jeg [...] Det er igen det med den jyske muld og min onkel og tante der, ude på landet, det, det er det jeg har med i rygsækken” → ”fuldstændig tomhændet igennem livet, uden at vide noget om, hvad foregik der egentlig, før jeg kom til. Det synes jeg..., det kan jeg slet ikke forestille mig. Jeg ved godt, at der er mange mennesker, som kun tænker fremtid, som kun tænker teknologi og alt muligt, hvad der kommer af nyt [...] det er ikke mig.” (Leo 28/10-15)*

- *”I almindelighed der mener jeg, at hvis man skal forstå det samfund, man arbejder i øh, så øh, så er man nødt til at kende historien” (Morten 2/11-15)*
- *”For at forstå nutiden, for at forstå hvorfor verden hænger sammen som den gør [...] Selvom det nu også er historie, hvorfor der har været fx et DDR, altså hvordan verden har hængt sammen, hvordan altså at vi har haft et Sovjet. [...] Jeg vil sige sådan noget som borgerkrigen i Jugoslavien, det åbnede i hvert fald mine øjne for, hvorfor det havde været så svært også under 2. verdenskrig at stoppe Adolf Hitler, da han startede sin ekspansion. Og nu har vi så helt aktuelt fået den her Ukraine-krise, som jo igen faktisk begynder at ligne det der, der er et større land, der begynder at besætte små, små lande.” (Jakob 6/7-14)*
- *”I dag, ikke også, jamen der trykker du på en knap og så siger vi, jamen nu skal vi lave mursten her på den fabrik her, det er godt, så trykker vi på knappen, og så sidder der en mand inde med 10 computere ikke også, så sidder han derinde i sin gode lænestol og kigger og så trykker han på en kontakt” (Kris 13/10-15)*

Arkiver og historiebevidsthed

- *“der sætter jeg mig jo meget ind i fortiden deroppe” (Leo 28/10-15)*